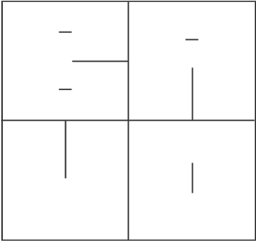

KONTEKSTI KULTURE

STUDIJE IZ HUMANISTIKE I UMJETNOSTI

BROJ III
2025

An abstract graphic in the bottom right corner consisting of numerous wavy, vertical lines of varying thicknesses, creating a sense of movement and depth. The lines are a slightly darker shade of purple than the background.

DRUŠTVO
ZA
KULTURNI
RAZVOJ
BAUO

KONTEKSTI KULTURE | CONTEXTS of CULTURE
Studije iz humanistike i umjetnosti | Studies in Humanities and Arts

ISSN 3027-4222 | Štampano izdanje | *Printed Edition*
ISSN 3027-4818 | Elektronsko izdanje | *Electronic Edition*

Izdavač | *Publisher*

Društvo za kulturni razvoj „Bauo“ | *Association for Cultural Development “Bauo”*

Za izdavača | *For the Publisher*

Dušan Medin

Naučna redakcija | *Scientific Editorial Board*

Edidio Ivetić (Italija), Dragana Radojičić (Srbija), Boris Kavur (Slovenija),
Martina Blečić Kavur (Slovenija), Tanja Petrović (Slovenija), Ljiljana Gavrilović (Srbija),
Koraljka Kuzman Slogar (Hrvatska), Amra Sačić Beća (Bosna i Hercegovina),
Nenad Vujadinović (Crna Gora), Edin Jašarović (Crna Gora),
Zrinka Mileusnić (Slovenija), Branko Banović (Srbija)

Redakcija | *Editorial Board*

Stanka Janković Pivljanin, Dušan Medin, Jasmina Bajo, Milica Stanić Radonjić

Glavna i odgovorna urednica | *Editor-in-Chief*

Stanka Janković Pivljanin

Objavljeno uz podršku Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija Crne Gore
u okviru Konkursa za sufinansiranje naučnoistraživačke djelatnosti u 2025. godini

*Published with the support of the Ministry of Education, Science and Innovation of Montenegro
as part of the Competition for co-financing scientific research activities in 2025.*

Impresum časopisa objavljen je na linku: | *The journal's imprint is published at the link:*

www.kontekstikulture.me

KONTEKSTI KULTURE
STUDIJE IZ HUMANISTIKE I UMJETNOSTI

CONTEXTS *of* CULTURE
STUDIES IN HUMANITIES AND ARTS

III

PETROVAC NA MORU
MMXXV

SADRŽAJ | CONTENT

Riječ urednice | 7 | *A Word from the Editor* | 10

PAMĆENJE UKUSA | THE MEMORY *of* TASTE

Amra Šačić Beća | Poljoprivreda i proizvodnja hrane u unutrašnjosti rimske Dalmacije | 15

Milena Jokanović | Reforma sećanja | 27

Vesna Delić | Varenika: kuvana rakija ili „kuvano mlijeko“? Nekoliko skica o identitetima i kulturnom nasleđu | 37

GOZBENE SLIKE | BANQUETING SCENES

Janko Ljumović | Hrana u krupnom planu: od rekvizite do glavnog junaka | 55

Pavle Pavlović | Gozbene slike kao obeležje društvenog statusa u evropskom romanu XIX veka | 65

Olga Vojičić Komatina | Fenomen hrane i gladi kao aspekt individualnog i kolektivnog identiteta u crnogorskoj književnosti | 79

ŽIVA TRPEZA | A TABLE ALIVE

Tamara Ognjević | Gastronomsko nasleđe i UNESCO: u potrazi za definicijom | 91

Ilija Moric | New Trends, Skill Needs and Developing Experiences
in Contemporary Food Tourism: An Educational Perspective | 101

Hristina Mikić | Kreativna ekonomija i muzeji stakla: primeri prakse
iz Sjedinjenih Američkih Država i sa Balkana | 111

PRIKAZI | REVIEWS

Edin Jašarović | Zbornik radova *Staklo: nasleđe, umetnost, kreativna ekonomija, tehnologija* (ur. Hristina Mikić) | 131

Zvonimir Drvar | *Svila, zmajevi i papir* Zvonimira Stopića i Gorana
Đurđevića | 135

Uputstvo za autore | 137 | *Guideline for the Authors* | 139

SVILA, ZMAJEVI I PAPIR ZVONIMIRA STOPIĆA I GORANA ĐURĐEVIĆA

Zvonimir Drvar¹
Tehnički muzej „Nikola Tesla”
Zagreb, Hrvatska

Knjiga *Svila, zmajevi i papir* autora Zvonimira Stopića i Gorana Đurđevića (Alfa, Zagreb, 2021) na originalan način doprinosi razumijevanju kineske povijesti iz pera Europljana koji već dugi niz godina proučavaju kinesku arheologiju i kontakte sa zapadnim civilizacijama. Europljanima je povijesni i tehnološki razvoj Kine uglavnom nepoznanica, a to je prije svega rezultat nepoznavanja pisma. Ako povučemo paralelu s povijesnim razvojem Europe i Bliskog istoka, moramo biti svjesni da je u Europi razumijevanje pisane riječi u velikoj mjeri doprinijelo i razumijevanju njenog razvoja. Sjetimo se kako se u određenim obrazovnim institucijama u Europi i danas uče latinski i grčki jezik, te alfabetsko pismo koje je poteklo s Bliskog istoka. Kineski jezik i kinesko pismo sasvim su različiti od jezika i pisama bliskih zapadnome svijetu. Kinesko pismo je do danas ostalo jedinstveno po tome što je slikovno. Tako se govornici kineskog jezika mogu razumjeti pomoću pisma ako se zbog dijalektalnih razlika ne mogu razumjeti u govoru. Upravo je kinesko pismo to koje je ujedinilo Kineze na tako velikom geografskom prostoru od središnje Azije do rubnih mora Tihog oceana i od Mandžurije do tropskih područja kineskog juga.

Naslov ove knjige ima veliku važnost. On nas odmah upućuje na ono što je tipično za Kinu. Vjerujem kako su autori upravo pomoću naslova htjeli svoje djelo približiti svima onima koje zanima sve vezano uz Kinu. Zaista i jest tako s obzirom na to da se u ovoj knjizi na jednom mjestu može naći skoro sve važno o povijesti Kine. Na 200-tinjak stranica autori daju opsežan prikaz važnih pojava koje su obilježile kinesku povijest. Sve ono što možda i nije spomenuto, a čitatelj smatra važnim, može se zasigurno pronaći u vrlo izdašnom popisu literature na kraju svakog potpoglavlja. Mnoštvo fotografija i kartografskih prikaza dodatno doprinosi boljem razumijevanju napisanog.

Knjiga je koncipirana tako da svako poglavlje započinje kratkim uvodnim dijelom. Autori navode znanja, vještine i stajališta koja će čitatelj steći čitajući poglavlje, te daju pregled i strukturu kategorija znanja i vještina koje se mogu usvojiti.

Prvo nas poglavlje upoznaje s geografskim osobitostima Kine. Ono je potreb-

¹ zvonimir.drvar@tmnt.hr.

no kako bi se upoznao širi kontekst unutar kojeg se razvijala kineska civilizacija. Nemoguće je govoriti o povijesti Ki-ne, a da nismo upoznati s osnovama geografije Kine, poznavanjem regionalnih cjelina, reljefnim osobitostima, riječnom mrežom, klimom, ali i stanovništvom i urbanim razvojem.

Iduće poglavlje je najopsežnije i govori o povijesti Kine od vremena u kojem su prvi pripadnici roda *Homo* naselili područje današnje Kine, a čiji su ostaci poznati kao „pekinški pračovjek“, pa sve do kraja carske Kine i 1911. godine. Autori kronološkim redoslijedom opisuju ljudski razvoj i daju nam uvid u kojim su se dijelovima Kine stvorile prve jezgre buduće civilizacije. To su svakako bila područja pogodna za poljoprivredu, koja su omogućila neolitsku revoluciju u kojoj je društvo iz lovačko-sakupljačkog postupno postalo sjedilačko i ovisno o kulturama koje je uzgajalo. Nadalje se upoznajemo i s počecima kineske povijesti, koja vremenski odgovara pojavi izuzetnog ideografskog pisma. Saznajemo i o prvim mitološkim vladarima Kine. Autori pružaju i dokaze kojima autentičnost prve kineske dinastije Shang više ne može biti osporavana. Nadalje se upoznajemo i s vanjskom i unutarnjom politikom Kine kroz period od skoro tri tisućljeća. Uočavamo kako su brojna tehnološka dostignuća potpomognula razvoj jedinstvene civilizacije na istoku Azije. Kineski zid, Veliki kanal, carske palače, doticaj s budizmom, pojava Konfucija i Daozija... Sve je to od presudne važnosti za današnje razumijevanje Kine.

Poglavlje o kineskoj arheologiji je sasvim autentična i originalna cjelina o kojoj prosječni čitatelj ponajmanje zna. Navodi se njen povijesni razvoj i glavni čimbenici koji su je odredili tijekom vremena. Upoznajemo se i sa

materijalima od kojih su izrađivani predmeti, a koji su nerazdvojivo povezani s Kinom, poput keramike, terakote, porculana i žada. Autori opisuju i uporabu drugih znanosti pomoću kojih arheološka istraživanja mogu biti svrhovitija. Saznajemo kako brojni predmeti poput novca ili zrcala također mogu poslužiti arheologiji u boljem razumijevanju povijesnih društava.

Poglavlje o kinesko-europskim dodirima je posljednje u knjizi prije zaključka i dodataka. U njemu autori objašnjavaju povijesni kontekst kontakata zapadnih civilizacija i Kine. Učimo kako su dinastija Han i Rimsko carstvo znali jedno za drugo, kako su postojale i veze između Kine i Bizanta, ali i kako su se te veze poglavito intenzivirale u srednjem vijeku kad su u punoj mjeri zaživjeli putevi svile. Brojna su tehnološka dostignuća tim putevima došla u Europu, kao što su uporaba svile, papirnati novac, kompas i barut. Navode se i stilske inovacije na različitim artefaktima kojima se dokazuje i razmjena umjetničkih ideja. Autori na osnovu vlastitih istraživanja i izvođenja zaključaka iz istih potkrepljuju opisane kinesko-europske dodire.

Goleme razlike u pismu i jeziku dovele su do slabog razumijevanja kineske povijesti iz europske perspektive. Autori knjige su dobar dio svog života proveli u Kini, gdje su nastavili obrazovanje iz povijesti i arheologije koje su započeli u Hrvatskoj. Vješto su iskoristili svoje poznavanje kineskog jezika, pisma, kulture, običaja i tradicije kako bi čitateljima prenijeli sve ono važno o kineskoj povijesti i arheologiji. Velika je vrijednost imati ovakvo štivo, originalno napisano na hrvatskom jeziku. Vjerujem da će ovo uspješno ostvarenje autorima dati poticaj za buduća istraživanja.

Izdavač | *Publisher*

Društvo za kulturni razvoj „Bauo“ | *Association for Cultural Developement “Bauo”*
Krš Medinski 1, 85300 Petrovac na Moru, Crna Gora | *Montenegro*
www.kontekstikulture.me | www.bauo.me

Lektura i korektura | *Language Editing*

Jasmina Bajo

Prevod, lektura i korektura (engleski) |
Translation and Language Editing (English)

Milica Stanić Radonjić

Dizajn i prelom | *Design and Layout*

MM Digital d. o. o., Budva

Štampa | *Printed by*

Brigada, Beograd

Tiraž | *Circulation*

200

CIP – Каталогизacija y publikaciji
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње
ISSN 3027-4222
COBISS.CG-ID 27838724

Copyright © Društvo za kulturni razvoj „Bauo“, 2025

